

Posudek bakalářské práce:

Veronika Časárová, Turnovský děkanát v pozdním středověku, Praha 2011, 83 ss., katedra PVHaAS FF UK Praha, vedoucí práce prof. PhDr. Hana Pátková, Ph.D.

Předkládaná práce se věnuje tématu z oblasti dějin církevní správy středověkých Čech. Snaží se vykreslit poměry v jednom z venkovských děkanátů, které tvořily jeden z nižších stupňů dobře propracované organizace pražské diecéze. Využívá k tomu všechny základní prameny, které vznikly při písemném vedení agendy arcibiskupových úředníků a které umožňují sledovat personální i hospodářské poměry v regionech, ale i další otázky prosopografického rázu. Autorka měla možnost poučit se o metodice této práce z poměrně bohaté literatury, neboť v poslední době se studium vývoje farní sítě rozběhlo docela úspěšně. Této možnosti využila jen částečně, vycházela častěji jen z obecných prací a pominula některé specializované (a to i některé studie Z. Hledíkové, E. Doležalové, J.V. Polce, I. Michálka); přehlédla především příspěvek M. Řezníčka věnovaný turnovskému děkanátu (Ústecký sborník 2004 – Gotické umění III).

Práce V. Časárové se dělí, pomineme-li obecný úvod, který se zbytečně rozmáchl až do dob emancipačních bojů církve, na dvě základní části. Objemnější partii představuje shrnutí faktografie k jednotlivým farnostem turnovského děkanátu (celkem 24 lokalit). Je prezentována jednak slovně v rámci 3. a 4. kapitoly, a také v tabulce na ss. 66–72. Autorka zde přináší cenný objemný soubor údajů, z nichž poznáváme základní data z historie farní lokality, posloupnost farářů v období 1354–1436 včetně patronátních poměrů a informace o kostelu, jeho zasvěcení, stavebním vývoji a ekonomickém vybavení. Faktografie je uspořádána podle lokalit, takže tvoří mini-historie farních vsí a měst. Doplnit by se měly údaje, odkud a ze kdy jsou známa patrocina, zda jsou doloženy kostely filiální nebo inkorporované, jak vypadala celková skladba „pracovních míst“ u jednotlivých kostelů (střídníci, vikáři, oltáře apod.). V tabulce by byly užitečné odkazy na prameny.

Druhá část práce je vyhodnocením získaných údajů a působí trochu bezradně. Především znova konstatuje jevy zjištěné v analytické části, ale nedokáže je zobecnit, resp. porovnat s výsledky jiných autorů, kteří se zabývali obdobnou tematikou v rámci jiných děkanátů. Celkový obraz děkanátu, podaný v kap. 3, si všímá převážně geografických aspektů. Děkanství bylo sice pojmenováním spojeno s Turnovem (a tím i kostelem sv. Mikuláše, viz s. 21), ale jak ukazuje výčet zde působících děkanů, byli to vesměs faráři z jiných lokalit, takže faktický výkon úřadu nebyl na Turnov vázán. Děkanát je možné charakterizovat skladbou patronátních pánů – shrnutí bylo podáno na ss. 56–58. Významnou

roli zde sehrál rod Markvarticů; jeho osudy a politické postoje ovlivnily i církevní vývoj regionu. K tomu mohla také směřovat pozornost autorky (nástup husitství v kraji sledoval v kontextu obsazení far M. Řezníček).

Po personální stránce charakterizuje děkanát skladba souboru farářů a dalších farních kleriků (geografický i sociální původ, životní osudy a strategie). Nepříliš rozsáhlý soubor osob z jednoho děkanátu nedává dalekosáhlé možnosti, autorka se proto pokusila na některé jevy alespoň upozornit. Sleduje důvody personálních změn na beneficiích, délku setrvání na jednom místě (mohla více přihlédnout k pracím L. Mazancové a T. Dvořáka a využít jimi vypracované postupy) a informace, obsažené např. v titulatuře farářů (svěcení, urozený původ, vzdělání). Tento druh informací vyžaduje dobré poučení o zvyklostech při užívání různých pojmenování, aby vyhodnocení bylo adekvátní. Pro svěcení byla dána přísná pravidla, přesto je praxe ne vždy dodržovala. Jestliže přichází na faru klerik (nikoli kněz = presbyter), můžeme tušit, že mu bylo beneficium uděleno před dosažením nejvyššího stupně svěcení (srv. s. 62). Titulatura *dominus a discretus vir* odkazuje do sféry světského sociálního původu a se svěcením nesouvisí. V případě označení faráře jako *professus*, víme, že jde o člena některého církevního řádu, jemuž mohla (ale nemusela) být fara inkorporována.

Mobilita farářů (pohyb mezi beneficií) je zajímavý fenomén, který dává nahlédnout do kariérních motivací farního kléru. Autorka by mohla sledovat osudy „svých“ farářů a kaplanů po celou dobu jejich života, pokud to *Libri confirmationum* umožňují. Ve výsledku takové sledování vypoví také o uzavřenosti nebo kontaktech sledovaného děkanátu ap.

Podkapitola o farnostech se zaměřila hlavně na jejich hospodářské vybavení. Toto téma bylo dosud málo zpracováváno a chybí detailnější případové studie. Také V. Časárová se tématu jen dotkla spíše výčtem doložených situací než jejich analýzou.

Šestá kapitola (Závěr) konstatuje pouze nevýznamnost turnovského děkanátu (snad pro relativní chudobu?), jinak je sebehodnocením a nikoli shrnutím výsledků výzkumu.

Po formální stránce bych upozornila, že odkazy na strany uvedené v obsahu nekorespondují se skutečností; užitá literatura v závěrečném seznamu by měla být řazena abecedně; autorka se nevyhnula ani gramatickým prohřeškům.

Práce V. Časarové je prací bakalářskou, proto je třeba ocenit, že vycházela z pramenného studia, dokonce z pramenů latinských. I když nevyčerpala možnosti jejich interpretace absolutně, přece ukázala, že je schopna si s prameny poradit, práce je dobře strukturována a je možno ji doporučit k obhajobě. Navrhuji hodnocení velmi dobře.